

Verjetno bi bilo tudi zanj zanimivo, če bi sedaj, ko je to delo za njim, pogledal po delih slovenskih etnologov, v katerih so zaznani nekateri pojavi, podobni tistim iz M. S. Naj opozorim na položaj slovenskih pokrajin in mest v času Avstroogrske, na njihova gravitacijska središča, kulturno, gospodarsko, versko podobo, jezikovno sestavo in razvitost šolstva, nato pa na spremembe po prvi svetovni vojni, migracije in novo sestavo prebivalstva, stanovanjsko stisko in njeno reševanje za domače in prišleke, na odrezanost od starih gravitacijskih središč in navezavo na nova, na regionalno in nacionalno pripadnost, na odnos do Ljubljane, do Primorcev, Štajercev, Slovencev, Ljubljančanov, razcepljenost identitete itd. – že toliko je znanega, da bi lahko počasi prišli do neke zelo izvirne, etnološke teorije o koreninah slovenskega regionalizma, o Slovencih in mejah, o slovenski identiteti, o družbenih razsežnostih stanovanjske stiske. S svojimi spoznanji iz M. S. bi/bo Brumen lahko k njej še veliko prispeval.

Zanimivo metodološko vprašanje se tiče razmerja med dedukcijo in indukcijo. Zakaj se mu je to vprašanje odprlo na koncu knjige, ko govori o družini? Ali ne zato, ker je o družini imel na voljo najmanj literature, se pravi, ravno tam, kjer indukcija ni bila možna? Saj pravi: Priznati moram, da sem se šele ob raziskovanju načina življenja in kulture v družini pričel poglobljeno spraševati o metodi svojega početja. Do takrat me je namreč zanimal samo znanstveni model (sestavljeno iz posameznih socialnih, demografskih, religioznih in drugih parametrov), v katerega bi pozneje lahko umestil urbane značilnosti, ki bi jih našel med terenskim delom.» (str. 132)

Družini v M.S. bi lahko bila posvečena samostojna raziskava. Ko se je je lotil, je ugotovil, da tipologije, ki jih je doslej poznal, niso ustrezne in je postavil svojo izvirno, ki tudi ustreza samo delno, tako kot vsaka. Mislim, da je družino preveč izvzel in sosese in sorodstva – če bi upošteval to dvoje, bi si lažje sestavil tipologijo (če ne družine, pa sosese ali sorodstva ali kake povezovalne strukture), ali pa odkril, da bolje shaja brez nje. Morda bi tudi ugotovil, da je »urbanost« tudi v detajlih ali celo, da se v njih skriva tudi kaj »panonskosti« in da je sam ponekod preveč posploševal (ker drugače ni šlo, ob okviru, ki si ga je zastavil).

O tem, kaj je urbano, v uvodu in tudi med tekstom večkrat pove, največ z navedbami iz literature (poleg že omenjenih navaja še Manuela Castellsa, Geoga Elwerta, Judit Garamvoelgy, Christiana Giordana, Konrada Köstlina, Orvarja Löfgrena, Güntherja Wiegelmanna), vendar postane bralcu to jasno šele na koncu knjige. Urbanost išče in jo tudi najde, vendar ne toliko v etnični in socialni raznolikosti in multikulturni različnosti, ampak bolj v prekinitvi s tradicionalnimi obrazci družbenega vedenja. Koliko je ta prekinitve globoka, kakšne nove obrazce ustvarja, koliko je to povezano s priseljenostjo, začasnostjo itd., to pa so vprašanja, ena od mnogih, ki jih razprava odpira. Je prekinitve s tradicionalnimi obrazci znak urbanega ali ima tudi urbano obrazce, kamor se različni sloji prebivalstva vključujejo v skladu s svojo tradicijo in jo tudi prišleki čez nekaj časa sami sebi ustvarijo? Ima tudi vaško okolje svojo »urbanost«?

Mojca Ravnik

Klekljanje 1, Založba Karantanija, Ljubljana 1995, 78 str., 6 ilustracij

Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport je pri založbi Karantanija ob koncu leta 1995 izdal knjižico *Klekljanje 1*. Namenjena je učenkam poklicne čipkarske šole v Idriji kot učbenik, označena pa je tudi kot strokovni priročnik. Obsega 78 strani z besedilom, risbami in fotografijami ter 6 delovnih listov. Vsebina učbenika je sistema-

tično razdeljena v pet glavnih poglavij, ki pa so razdeljena še v podpoglavja. Avtorice knjige so: Katica Poljanec, Marinka Rupnik, Dragica Česnik, Irma Sedej in Metka Tratnik, vse učiteljice Čipkarske šole Idrija.

To ni prva tovrstna knjiga v slovenskem prostoru. Že leta 1988 je pri Delavski enotnosti izšla knjiga Klekljanje avtorice Mire Kežžar, ki je po obsegu obširnejša in je tudi zastavljena kot priročnik.

Knjižica Klekljanje 1 je napisana po pedagoških zakonitostih za učbenike in je na prvi pogled zelo sistematična in nazorna. Tudi zato, ker postopke dela ponazarja z barvnimi skicami. Vendar ne čisto dosledno in ne pri vseh vzorcih oziroma tehnikah. Niso pa to še barvne kode, kar je v mnogih evropskih deželah priljubljena in priznana metoda učenja klekljanja. Bralca pa, katerega namen ni, da bi se naučil klekljati, ampak spoznal nekatere osnovne pojme s področja klekljanja oziroma izdelovanja idrijskih čipk, kar malo razočara. Manjkajo namreč razlage ali celo definicije nekaterih osnovnih pojmov, na primer kaj so tehnike klekljanja, katere so, imena tipičnih vzorcev itd. Seveda se izkaže zapisovanje takih definicij kot izredno zahtevna naloga, in tudi veliko vprašanje je, če je ta knjiga glede na svoj namen res primerno mesto za te zapise. Vendar zaradi strahovitega pomanjkanja tovrstne literature pri nas, si vsi, ki se s tem ukvarjamo, tega zelo želimo, in od vsake nove izdaje to pričakujemo. Tudi neupravičeno.

Najobsežnejše poglavje v knjigi je naslovljeno TEHNIKE ČIPKANJA¹. Zame osebno je to grd izraz in zato nesprijemljiv naslov. Knjiga namreč v celoti govori o klekljanih čipkah. Vemo pa, da se čipke lahko tudi kvačkajo, šivajo, vežejo itd. Zato bi bil mnogo bolj ustrezen, predvsem pa natančen naslov TEHNIKE KLEKLJANJA².

Ker je knjiga delo učiteljic idrijske čipkarske šole, ki nepretrgoma deluje že 120 let (ustanovljena je bila 17. oktobra 1876), le-te v pisno obliko prenašajo pravzaprav model idrijske čipkarske šole. Predstavljeni so načini izdelave čipk, ki so jih prevzele od svojih prednic ali jih ustvarile same. Zato bi si želela (nisem pa si upala pričakovati), da bi bil v knjigi vsaj enkrat zapisan izraz idrijska čipka. Izraz, ki ga mi, domačini, tako zelo želimo imeti, drugi pa nam ga oporekajo. Mnogi se z njim ne strinjajo in iščejo druga nadomestna poimenovanja kot na primer avtorska čipka, slovenska čipka, čipka iz Železnikov, žirovska čipka, in najbrž še kaj.

Vendar moramo eni in drugi ustreznost svojih stališč *strokovno* še dokazati. Predvsem mi iz Idrije smo kljub dolgi tradiciji klekljanja v kraju, o tem, katere čipke in kako smo jih izdelovali, premalo pisali. Edino, kar z gotovostjo lahko trdimo, je, da je Idrija zgodovinsko izpričan center izdelovanja klekljanih čipk na Slovenskem, od koder se je preko idrijskih učiteljic znanje širilo navzven. Ta priročnik, ki z naslovom Klekljanje 1 napoveduje svoje nadaljevanje, pa je prvi zelo konkreten korak na poti samodokazovanja.

Opombe:

1 V SSKJ I (Lj. 1970) na strani 300 piše - ČIPKATI: DELATI, IZDELOVATI ČIPKE;

2 SSKJ II (Lj. 1975) na strani 330 pa pravi - KLEKLJATI: IZDELOVATI ČIPKE S KLEKLJI

Ivana Leskovec

Renata Jambrešić Kirin in Maja Povržanović (ur.), *War, Exile and Everyday Life: Cultural Perspectives*, Zagreb: Institute of Ethnology and Folklore Research, 1996, str. 304.

Knjiga je zbornik večine tekstov, ki so bili predstavljeni na mednarodnem kongresu z istim naslovom; organiziral ga je zagrebški Inštitut za etnologijo in folkloristiko od